

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

СІРЕНКО ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 347.998.85

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМ
ПРАВOPOPУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З КОРУПЦІЄЮ,
ЗДІЙСНЮВАНОВОГО СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ
ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

12.00.07 «Адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право»

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Національному університеті біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник доктор юридичних наук, доцент
Піддубний Олексій Юрійович,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
завідувач кафедри цивільного
та господарського права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
Ігонін Руслан Владиславович,
Національне агентство України
з питань запобігання корупції,
керівник департаменту з питань
запобігання політичній корупції

кандидат юридичних наук
Леоненко Ігор Володимирович,
Вищий навчальний заклад
«Університет економіки та права «КРОК»»,
доцент секції приватної детективної діяльності
кафедри державно-правових дисциплін

Захист відбудеться «23» травня 2019 року о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.004.16 у Національному університеті біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, навчальний корпус № 3, кімната 301

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного університету біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 13, навчальний корпус № 4, кімната 41а

Автореферат розіслано «22» квітня 2019 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. О. Панькова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Процес інтеграції в Європейське співтовариство залишається незмінним та визначальним вектором у внутрішній та зовнішній політиці України. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», основними засадами зовнішньої політики є, зокрема, забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір задля набуття членства у Європейському Союзі. З огляду на це, враховуючи достатньо швидкі темпи євроінтеграції, що мають місце в останні роки, нагальною стала потреба у розробленні та ухваленні українським законодавцем низки нормативно-правових актів для реалізації чималої кількості умов, визначених ЄС. Зокрема, йдеться про розв'язання проблеми вибіркового правосуддя, боротьбу з корупцією, поліпшення інвестиційного та бізнес-клімату тощо.

Нині, однією з головних перешкод до вступу України в ЄС є корупція. Заходи, що вживала держава впродовж останніх десятиліть у боротьбі з корупційними проявами, не були ефективними. У рейтингу корумпованості, що його склала глобальна антикорупційна неурядова організація Transparency International у 2018 році, Україна посіла 120 місце серед 180 країн, набравши 32 бали зі 100 можливих. Поряд із нею такі країни, як Республіка Казахстан, Республіка Ліберія і Республіка Малі.

Особливо вражає кількісний показник адміністративних правопорушень у корупційній сфері, який щороку стрімко зростає. Так, якщо у 2016 році до суду було направлено 2994 адміністративні протоколи про корупційні правопорушення, то у 2017 році – 4834. У першому кварталі 2018 року до суду вже надійшло близько 2000 адміністративних протоколів про корупційні правопорушення.

Окрім цього, масштаби корупції загрожують національній безпеці України та не сприяють піднесенню авторитету держави. Саме тому питання боротьби з корупційними правопорушеннями перетворюється на питання збереження державності, а запобігання та протидії корупційним проявам – на первинну, головну мету стратегії національної безпеки України.

Проблема запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, не нова в науці адміністративного права. Її дослідженню присвятила свої праці низка вітчизняних вчених, зокрема, В. Б. Авер'янов, Л. І. Аркуша, Н. О. Армаш, Л. В. Багрій-Шахматов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. Д. Гвоздецький, О. В. Гулак, Д. Г. Заброта, В. А. Завгородній, О. Г. Кальман, В. М. Киричко, О. В. Клок, Ю. А. Лавренюк, М. І. Мельник, В. Я. Настюк, Є. В. Невмержицький, О. С. Новаков, С. С. Рогульський, А. О. Селіванов, В. М. Соловйов, В. Я. Тацій, О. В. Терещук, О. В. Ткаченко, С. Є. Чаннов, І. С. Чаукін та інші вчені-адміністративісти.

Оптимальним варіантом запобігання цьому негативному суспільному явищу було б залучення до співпраці із державними органами суб'єктів приватної детективної діяльності, які б виявляли факти адміністративної корупції та їм запобігали. Але, на жаль, в Україні досі відсутній законодавчий

акт, який би регламентував організацію та порядок здійснення приватної детективної діяльності відповідними суб'єктами.

Незважаючи на значну кількість розроблених та поданих до парламенту законопроектів, здійснення детективної діяльності та надання детективних послуг суб'єктами господарювання не набули в Україні законодавчого закріплення, натомість, стали предметом вивчення та дослідження науковців і фахівців у галузі правоохоронної діяльності.

Питання організації та здійснення охоронної та приватної детективної діяльності досліджували у різні роки такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Є. М. Балуєв, Г. Ю. Барчан, О. Г. Барчан, В. О. Заросило, В. М. Землянов, А. Є. Івахін, Ю. О. Кармазін, В. В. Крутов, В. І. Курило, І. В. Леоненко, В. І. Литвиненко, Е. І. Низенко, В. М. Панфілов, П. Я. Пригунов, А. В. Тимошенко, А. Й. Француз, А. А. Чернявський, М. О. Чиж та ін. Результати їх досліджень одночасно дають можливість отримати більш чітке уявлення про особливості правового регулювання окремих аспектів приватної детективної діяльності та сприяють поступовому утворенню відповідного інституту в галузі вітчизняного законодавства.

Більшість досліджень вищезазначених правознавців як у галузі адміністративного права, так і у сфері приватної детективної діяльності, не має комплексного характеру, а обмежується, у першому випадку, аналізом корупційних проявів і розглядом окремих елементів адміністративно-правового механізму запобігання корупційним правопорушенням, а в другому – загальною характеристикою приватної детективної діяльності та аналізом існуючих законопроектів у даній сфері.

Отже, нині в Україні відсутня практика запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, із залученням суб'єктів приватної детективної діяльності, оскільки відсутнє й саме законодавство, що регламентує порядок організації та здійснення такої діяльності.

28 грудня 2015 року було розроблено та зареєстровано у парламенті проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3726. З набранням чинності даним Законом, в Україні з'явився б новий, ефективний механізм запобігання корупційним проявам у державі.

Зазначене вище підкреслює актуальність теми дисертаційного дослідження й потребу в проведенні ґрунтовного вивчення адміністративно-правового механізму запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, здійснюваного суб'єктами приватної детективної діяльності, узагальнення теоретичної бази, нормативного матеріалу й судової практики в даній сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація відповідає вимогам Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», а також виконана в межах науково-дослідної теми Національного університету біоресурсів і природокористування України та відповідно до Законів України «Про запобігання корупції» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність зі стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією»

від 18.04.2013 № 221-VII, Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265 та проекту Закону України «Про антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки». Тема дисертаційного дослідження окремими аспектами адміністративної превенції в антикорупційній сфері пов'язана з науково-дослідною роботою «Актуальні питання кримінально-правової політики України» (номер державної реєстрації 0115U3974).

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у процесі запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, здійснюваного суб'єктами приватної детективної діяльності.

Предмет дослідження – правовідносини щодо запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, здійснюваного суб'єктами приватної детективної діяльності.

Мета та завдання дослідження. Мета дисертації полягала у з'ясуванні поняття й ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, визначенні його різновидів, адміністративно-правових механізмів запобігання, аналізі нормативно-правових актів та судової практики у даній сфері, визначенні порядку та напрямів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, здійснюваного суб'єктами приватної детективної діяльності, а також у розробленні пропозицій та наукових рекомендацій, спрямованих на вдосконалення законодавства про запобігання корупції та існуючих законопроектів про приватну детективну діяльність.

Для досягнення даної мети було поставлено такі завдання:

– визначити зміст, внутрішню структуру та динаміку розвитку інституту запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

– визначити поняття, ознаки та види адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією;

– дослідити сучасний стан судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, як критерій ефективності антикорупційної діяльності;

– розглянути стан нормативно-правового регулювання та законопроектної роботи у сфері запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, з точки зору покладення антикорупційних функцій на суб'єктів приватної детективної діяльності;

– дослідити існуючий адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у національному законодавстві України та вивчити доцільність розширення кола суб'єктів запобігання та протидії корупції;

– визначити передумови та підстави здійснення приватної детективної діяльності при запобіганні адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

– визначити способи виявлення та фіксації корупційних проявів та фактів адміністративної корупції суб'єктами приватної детективної діяльності;

– розглянути механізм взаємодії суб'єктів приватної детективної діяльності з іншими суб'єктами запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

– визначити особливості використання матеріалів, отриманих суб'єктами приватної детективної діяльності під час запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

– викласти пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства про запобігання корупції та існуючих законопроектів про приватну детективну діяльність.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є діалектичний метод наукового пізнання соціально-правових явищ із системно-функціональним підходом до їх аналізу, а також історичний (дослідження динаміки розвитку правових інститутів), формально-юридичний (вивчення і тлумачення змісту існуючих правових приписів), порівняльно-правовий (зіставлення аналогічних норм різних правових систем) методи. Метод прогнозування дав змогу запропонувати зміни та доповнення до Закону України «Про запобігання корупції» та до проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», а також розробити проект договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг. Статистичний метод наукового дослідження застосовано для з'ясування стану розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією судами України. Соціологічний метод наукового дослідження дав змогу з'ясувати думку співробітників оперативних підрозділів та слідчих органів досудового розслідування органів внутрішніх справ, прокурорів, адвокатів, юристів, працівників приватних охоронних підприємств щодо можливості залучення суб'єктів приватної детективної діяльності до заходів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

Емпіричну основу дослідження становили статистичні дані Міністерства внутрішніх справ України за 2014–2017 роки, матеріали узагальнень судової практики у сфері запобігання корупції, зведені дані анкетування 18 адвокатів, 13 прокурорів, 49 юристів, 17 слідчих та 18 оперативних співробітників органів внутрішніх справ, а також 43 працівників приватних охоронних структур, яке проводилося в м. Києві та Київській області.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні дослідженням, у якому на монографічному рівні обґрунтовано механізм запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, здійснюваного суб'єктами приватної детективної діяльності та запропоновано шляхи вдосконалення норм законодавства про запобігання корупції та положень існуючих законопроектів про приватну детективну (розшукову) діяльність. На основі проведеного дослідження сформульовано низку понять, положень, висновків, пропозицій, які відображають його наукову цінність та практичну значущість:

вперше:

– сформульовано поняття адміністративно-правового механізму запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з

корупцією як системи правових засобів, що дає змогу уповноваженим суб'єктам послідовно й ефективно здійснювати діяльність із протидії таким правопорушенням в органах державної влади й органах місцевого самоврядування;

– запропоновано до засобів, що включаються в механізм запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, зараховувати заходи організаційно-правового характеру – створення системи суб'єктів протидії корупції і наділення їх відповідними повноваженнями та ресурсами й заходи адміністративного впливу – примусові заходи, застосовувані до фізичних і юридичних осіб уповноваженими державними органами та їх посадовцями з метою запобігання і припинення встановлених законом або іншим нормативно-правовим актом правил і норм у різних сферах життєдіяльності;

– обґрунтовано необхідність залучення суб'єктів приватної детективної діяльності в процесі запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, як вагомий допоміжний засіб виявлення та документування адміністративних корупційних правопорушень;

– визначено способи виявлення корупційних проявів та фактів адміністративної корупції суб'єктами приватної детективної діяльності, як комплекс приватних детективних (розшукових) дій гласного і негласного характеру, які полягають у пошуку, збиранні, фіксуванні та дослідженні інформації (відомостей), що становить публічний інтерес;

удосконалено:

– підходи до класифікації чинного антикорупційного законодавства, що, залежно від міри конкретизації приписів у сфері запобігання та протидії корупції, передбачає авторський поділ на нормативно-правові акти, які передбачають загальні положення щодо запобігання корупції; нормативно-правові акти, які визначають ознаки корупційних правопорушень і встановлюють за них відповідальність; нормативно-правові акти, які регулюють діяльність державних органів та їх окремих підрозділів щодо безпосередньої правоохоронної діяльності у сфері протидії корупції, її координації, здійснення контролю та нагляду за нею;

– теоретичне розуміння кола суб'єктів запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, за рахунок віднесення до нього низки інших (неспеціалізованих) суб'єктів антикорупційних правовідносин (суб'єкти приватної детективної діяльності, представники ЗМІ, громадські організації, громадяни тощо);

– поняття та зміст правовідносин у приватній детективній діяльності, під якими слід розуміти специфічну частину суспільних відносин, що виникають, розвиваються і припиняються за наявності певних юридичних фактів, визначених законодавством про приватну детективну діяльність та іншими законодавчими і відомчими нормативними актами, за допомогою яких суб'єкти таких відносин реалізують свої повноваження, спрямовані на досягнення конкретного результату з метою захисту законних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб;

– поняття результатів приватної детективної (розшукової) діяльності, під якими запропоновано розуміти фактичні дані, відомості, інформацію, що сприяє визначенню (підтвердженню чи спростуванню) обставин, визначених у завданні в межах договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг;

– на основі вивчення чинного законодавства та законопроектної роботи сформульовано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до Закону України «Про запобігання корупції» та до проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» щодо включення суб'єкта приватної детективної діяльності до кола неспеціалізованих суб'єктів запобігання та протидії правопорушенням, пов'язаним з корупцією та наділення його необхідними повноваженнями;

набули подальшого розвитку:

– періодизація становлення та розвитку інституту запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

– розмежування понять «запобігання» та «протидія» адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

– теоретичне розуміння поняття «адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані:

– у науково-дослідній діяльності – для подальших наукових досліджень механізму запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, суб'єктами приватної детективної діяльності;

– у законотворчій діяльності – при внесенні змін та доповнень до проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність»;

– у практичній діяльності антикорупційних органів – при розробленні й удосконаленні відомчих нормативно-правових актів та методичних розробок з питань залучення суб'єктів приватної детективної діяльності до проведення заходів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією;

– у навчальному процесі – під час підготовки підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, а також у навчальному процесі під час викладання курсу адміністративного права.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною науковою роботою. Сформульовані теоретичні положення, висновки та пропозиції одержано автором самостійно. Всі наукові публікації за темою дисертації підготовлено без співавторства.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї, положення й висновки дисертаційного дослідження оприлюднено на Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-правові засади становлення, розвитку та діяльності інституту приватних детективів: вітчизняна та зарубіжна практика» (м. Київ, 2017 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Юриспруденція та наукові товариства у ВНЗ – шлях формування правника» (м. Кривий Ріг, 2017 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Адаптація правової системи

України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти» (м. Полтава, 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах» (м. Запоріжжя, 2017 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладені у 10 наукових працях, з яких 5 статей у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, стаття у науковому виданні іншої держави та 4 тези наукових доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (160 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 250 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовано її мету та завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення дисертації, надано відомості щодо апробації результатів дослідження, наведено інформацію щодо наукових публікацій за темою, структури та обсягу роботи.

Розділ 1 «**Загальна характеристика інституту запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією**» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «*Сутність, становлення та розвиток інституту запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією*» досліджено правову природу, а також здійснено авторську періодизацію процесу становлення та розвитку інституту запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією в системі національного законодавства України.

Визначено, що боротьба з корупцією включає в себе такі основні складові, як запобігання та протидія. Доволі часто у правовій науці ці терміни вважають синонімами або навпаки протиставляють одне одному, однак між поняттям «запобігання» та поняттям «протидія» існує тісний взаємозв'язок, хоча вони є абсолютно різними за своєю суттю.

Визначено, що інститут запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, має власну історію становлення та розвитку. Запропоновано умовно поділити процес становлення та розвитку інституту запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією на три періоди.

Перший період бере свій початок від ухвалення Закону України від 5 жовтня 1995 року «Про боротьбу з корупцією» та закінчується 7 квітня 2011 року, коли в перебігу реформи антикорупційного законодавства було ухвалено Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції». Даний період характеризується також ухваленням низки законодавчих актів, спрямованих на визначення та вдосконалення антикорупційної політики

держави. Так, 27 вересня 1999 року було ухвалено Постанову Кабінету Міністрів України № 1785 «Про подання органами виконавчої влади аналітичної інформації про виконання вимог Закону України «Про боротьбу з корупцією». Указом Президента України від 11 вересня 2006 року за № 742/2006 було схвалено Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності». Окрім цього, у перший період було внесено суттєві зміни й до Кодексу України про адміністративні правопорушення. В Особливій частині Кодексу України про адміністративні правопорушення з'явилася нова глава 13-А, у межах якої безпосередньо передбачено, які саме діяння визнаються адміністративними корупційними правопорушеннями і які стягнення можуть застосовуватися до осіб, винних у їх вчиненні (ст. 172-2–172-9).

Другий період подальшого розвитку інституту запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, розпочинається з 1 липня 2011 року, тобто з моменту набрання чинності Законом України «Про засади запобігання та протидії корупції» та закінчується 13 жовтня 2014 року, тобто до моменту прийняття пакету антикорупційних законів, у т.ч. Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки». У цей період, 18 квітня 2013 року було ухвалено Закон України № 221-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією». Відповідно до положень цього законодавчого акту, адміністративну відповідальність за діяння, передбачені статтями 172-2 і 172-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, було скасовано, а зазначені діяння переведено з категорії адміністративних правопорушень в категорію злочинів.

Третій період бере свій початок від 14 жовтня 2014 року та характеризується одночасним ухваленням п'яти визначних Законів України, зокрема «Про запобігання корупції» та «Про Національне антикорупційне бюро України», Закон України «Про прокуратуру». У межах даних законодавчих актів створено центральний орган виконавчої влади України зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику – Національне агентство України з питань запобігання корупції, а також державний правоохоронний орган – Національне антикорупційне бюро України, завданням якого є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці.

Не можна оминати увагою також подію, що відбулася 2 червня 2016 року, коли законодавець одночасно вніс низку суттєвих змін у розділ VIII Конституції України та ухвалив новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Також слід зазначити, що 7 червня 2018 року Верховна Рада України ухвалила закон про Вищий антикорупційний суд. Завдяки цьому було запроваджено нові механізми для запобігання корупції в судочинстві, зокрема: глибокий

моніторинг способу життя суддів, обов'язкове подання декларацій про доходи, родинні зв'язки та ін.

У підрозділі 1.2 *«Поняття, ознаки та види адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією»* здійснено аналіз поняття «адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією», а також виокремлено та охарактеризовано його основні ознаки.

Встановлено, що види адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, нині на законодавчому рівні закріплено Кодексом України про адміністративні правопорушення у главі 13-А. Запропоновано розподілити дані правопорушення на такі три групи: 1) порушення спеціальних обмежень, спрямованих на запобігання та протидію корупції (ст. 172-4, 172-5, 172-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення); 2) порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення) та 3) невжиття заходів щодо запобігання та протидії корупції (ст. 172-7 та 172-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

З'ясовано, що впродовж останніх кількох років акценти державної політики поступово перемістилися з протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, як відносно масовому явищу, на їх запобігання. Значно розширився інструментарій превентивних засобів і методів запобігання корупційним ризикам на державній службі.

У підрозділі 1.3 *«Сучасний стан судової практики розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією»* здійснено аналіз судової практики з розгляду судами України справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, та досліджено питання ефективності розгляду судами справ даної категорії в сучасних умовах.

Про ефективність останніх змін, що відбулися у національному законодавстві у сфері протидії правопорушенням, пов'язаним з корупцією, а також у сфері судоустрою та судової діяльності, можна судити з аналізу результатів діяльності антикорупційних та судових органів.

Аналіз структури адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, учинених протягом 2014–2016 років, дає змогу зробити висновок, що більшість із них становлять адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172-7 Кодексу України про адміністративні правопорушення), за які до відповідальності притягнуто 2911 осіб (52,6 %) та порушенням вимог фінансового контролю (ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення) – 1947 осіб (35,2 %). Далі йдуть адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення) – 376 осіб (6,8 %); порушенням встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (ст. 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення) – 166 осіб (3 %); невжиттям заходів щодо протидії корупції (172-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення) – 91 особа (1,6 %) та незаконним використанням інформації, що стала відома особі, у зв'язку з виконанням службових повноважень – 38 осіб (0,7 %).

Позитивну роль у подоланні корупції та в удосконаленні судової системи відіграло запровадження у законодавстві України нових адміністративно-правових приписів, зокрема, ст. 172-4–172-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення, якими передбачено адміністративну відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Наявність у Кодексі України про адміністративні правопорушення цих нормативних приписів має сприяти зміцненню законності у діяльності судових та правоохоронних органів, а також спонукатиме суддів ухвалювати справедливі, об'єктивні рішення, руйнуючи поступово «кругову поруку», «кумівство» та інші корупційні прояви діяльності цих органів.

Отже, з прийняттям нових антикорупційних законів та вдосконаленням законодавства у сфері судоустрою у період 2011–2018 років, в Україні почала діяти принципово нова система запобігання та протидії корупції, яка має переважно превентивний характер, спрямована, з одного боку, на створення умов, що унеможливають або максимально ускладнюють корупційні прояви, а з другого – на посилення відповідальності за корупційні правопорушення, що вже мали місце, на протидію їм традиційними правовими методами. Оновлення механізму запобігання та протидії корупції шляхом вдосконалення інноваційних законів України «Про Національне антикорупційне бюро», «Про запобігання корупції», «Про Вищий антикорупційний суд», та «Про судоустрій і статус суддів» мало загалом позитивний ефект, про що нині свідчать результати роботи антикорупційних та судових органів України.

Розділ 2 **«Нормативне забезпечення запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією»** складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Нормативно-правове регулювання запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією»* здійснено аналіз чинних законодавчих актів, які регулюють механізм запобігання та протидії корупції в Україні.

З'ясовано, що при виробленні антикорупційної політики в Україні вагомим є визначення стратегії, тактики та конкретних заходів антикорупційної діяльності. Відповідно, основою такої політики є розроблення та прийняття антикорупційного законодавства. Поняття «антикорупційне законодавство» є збірним і стосується різних за юридичною силою актів, які спрямовані на запобігання і протидію корупційним діянням через державних службовців. Воно охоплює різні за юридичною силою нормативно-правові акти, які включають: закони, постанови Верховної Ради України, акти Президента та Кабінету Міністрів України, акти відомчого характеру.

Запропоновано чинне антикорупційне законодавство України, залежно від його спрямування і предмету регулювання, поділити на три групи:

1) нормативно-правові акти, які передбачають окремі положення щодо запобігання корупції (Конституція України, Закони України «Про статус народного депутата України» (ст. 3), «Про Вищу раду правосуддя» (ст. 6), «Про судоустрій і статус суддів» (ст. 5), «Про Конституційний Суд України» (ст. 16), «Про прокуратуру» (ст. 46), «Про національну поліцію» (ст. 61),

«Про Національне антикорупційне бюро України» (ст. 6), «Про Вищий антикорупційний суд» тощо);

2) нормативно-правові акти, які визначають ознаки корупційних правопорушень і встановлюють за них відповідальність (залежно від характеру вчиненого корупційного правопорушення передбачає кримінальну (Кримінальний кодекс України), адміністративну (Кодекс України про адміністративні правопорушення, закони України «Про запобігання корупції» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18.04.2013 № 221-VII), дисциплінарну (закони України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування» тощо) та цивільно-правову відповідальність;

3) нормативно-правові акти, які регулюють діяльність державних органів та їх окремих підрозділів щодо безпосередньої правоохоронної діяльності у сфері протидії корупції, її координації, здійснення контролю та нагляду за нею (закони України «Про запобігання корупції», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України» тощо).

У підрозділі 2.2 *«Адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у національному законодавстві України»* розглянуто поняття та зміст адміністративно-правового механізму запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, проведено розподіл останнього за групами та аргументовано доцільність застосування, поряд з визначеними у Законі України «Про запобігання корупції», механізмів протидії корупції суб'єктів приватної детективної діяльності.

Встановлено, що адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією – це система правових засобів, інтеграція та організованість яких дає змогу уповноваженим суб'єктам послідовно й ефективно здійснювати діяльність із протидії таким правопорушенням в органах державної влади й органах місцевого самоврядування за допомогою заходів організаційно-правового характеру й адміністративного примусу.

Запропоновано залучати до співпраці з Національним агентством України з питань запобігання корупції суб'єктів приватної детективної діяльності, оскільки даний державний орган позбавлений права перевіряти спосіб життя державних службовців із застосуванням розшукових заходів прихованого характеру, таких, як спостереження за особою, річчю або місцем; розвідувальне опитування із застосуванням документів прикриття; аудіо-, відеоконтроль особи та ін.

З'ясовано, що засобами, які включаються в механізм протидії адміністративним правопорушенням, є цілеспрямований комплекс дій, що включають заходи організаційно-правового характеру й адміністративного впливу. Останні є примусовими заходами, застосовуваними до фізичних і юридичних осіб уповноваженими державними органами та їх посадовцями з

метою запобігання і припинення встановлених законом або іншим нормативно-правовим актом правил і норм у різних сферах життєдіяльності.

Доведено, що ефективна протидія адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, можлива лише в комплексному застосуванні поряд з визначеними у Законі механізмами протидії корупції, також заходів негласного характеру, шляхом залучення суб'єктів приватної детективної діяльності.

Розділ 3 «Порядок та напрями запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, здійснюваного суб'єктами приватної детективної діяльності» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Передумови та підстави здійснення приватної детективної діяльності при запобіганні адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією»* на підставі здійсненого аналізу чинного законодавства та законопроектів про приватну детективну діяльність визначено передумови та підстави здійснення приватної детективної діяльності при запобіганні адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

Встановлено, що головною передумовою здійснення приватної детективної діяльності в межах протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, є, поряд із законодавством, яке визначає порядок організації та здійснення приватної детективної діяльності, проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» також законодавство про запобігання корупції – Закон України «Про запобігання корупції» та законодавство, що встановлює адміністративну відповідальність за скоєння правопорушень у корупційній сфері – Кодекс України про адміністративні правопорушення. У свою чергу, підставами здійснення приватної детективної діяльності у відповідній сфері є укладення письмового договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг між суб'єктами приватної детективної діяльності та замовниками цих послуг, якими можуть бути фізичні або юридичні особи, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, в інтересах яких здійснюється приватна детективна (розшукова) діяльність.

У підрозділі 3.2 *«Способи виявлення та фіксації корупційних проявів та фактів адміністративної корупції суб'єктами приватної детективної діяльності»* визначено можливі способи та порядок фіксації корупційних проявів та фактів адміністративної корупції суб'єктами приватної детективної діяльності.

Встановлено, що способами виявлення корупційних проявів та фактів адміністративної корупції суб'єктами приватної детективної діяльності слід вважати комплекс приватних детективних (розшукових) дій гласного та негласного характеру, які полягають у пошуку, збиранні, фіксуванні та дослідженні інформації (відомостей), що становить інтерес для замовника.

Зазначено, що під фіксацією інформації (відомостей) слід розуміти певні дії приватного детектива, спрямовані на її збереження шляхом перенесення (фіксації) на відповідний носій – папір, цифровий диктофон, фотоапарат чи відеокамеру, магнітну плівку, оптичний диск тощо.

З'ясовано, що розвідувальні заходи, які здійснює приватний детектив, є здебільшого заходами негласного (конспіративного) характеру, а отже, й спеціальні технічні засоби, які він використовує у своїй діяльності, повинні мати певні властивості (мініатюрні габарити, бути певним чином замасковані під різноманітні побутові пристрої тощо).

У підрозділі 3.3 *«Взаємодія суб'єктів приватної детективної діяльності з іншими учасниками правовідносин під час запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією»* розглянуто основні напрями взаємодії суб'єктів приватної детективної діяльності як між собою, так і з іншими підприємствами, установами, організаціями різних форм власності, з якими їм доводиться вступати у правовідносини під час виконання завдань, визначених договором про надання приватних детективних послуг.

Зроблено висновок, що під правовідносинами у приватній детективній діяльності слід розуміти специфічну частину суспільних відносин, що виникають, розвиваються і припиняються за наявності певних юридичних фактів, визначених законодавством про приватну детективну діяльність та іншими законодавчими і відомчими нормативними актами, за допомогою яких суб'єкти таких відносин реалізують свої повноваження, спрямовані на досягнення конкретного результату з метою захисту законних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

Зазначено, що під суб'єктом правовідносин у приватній розшуковій діяльності слід розуміти одну зі сторін цих правовідносин, що пов'язана з протилежною стороною особливим механізмом суб'єктивних прав та обов'язків (правовий зв'язок) внаслідок реалізації норм законодавства про приватну детективну діяльність.

Підкреслено, що не слід ототожнювати суб'єктів приватної детективної діяльності з суб'єктами правовідносин, що виникають під час здійснення такої діяльності. У першому випадку – це фізичні та юридичні особи (приватні детективи та приватні детективні підприємства (агентства), що безпосередньо здійснюють приватні розшукові дії, а в другому – приватні детективи, приватні детективні підприємства (агентства), а також органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації всіх форм власності, інші фізичні та юридичні особи.

Встановлено, що об'єктом правовідносин у приватній детективній діяльності є результат цих правовідносин, на досягнення якого спрямовані дії суб'єктів шляхом реалізації своїх прав та обов'язків, визначених законодавством.

У підрозділі 3.4 *«Особливості використання матеріалів, отриманих суб'єктами приватної детективної діяльності під час запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією»* розглянуто особливості використання та легалізації матеріалів, отриманих суб'єктами приватної детективної діяльності внаслідок здійснення гласних та негласних розшукових заходів у межах договору про надання приватних детективних послуг.

Зазначено, що вся діяльність приватного детектива в межах договору про надання приватних детективних послуг спрямована, насамперед, на пошук (збирання), фіксацію та дослідження доказів (фактичних даних), які спростовують чи доводять ті чи інші обставини.

Запропоновано під результатами приватної детективної діяльності розуміти фактичні дані, відомості, інформацію, що сприяє з'ясуванню (підтвердженню чи спростуванню) обставин, визначених у завданні в межах договору про надання приватних детективних послуг.

Запропоновано для досягнення більш ефективного результату у запобіганні та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, на законодавчому рівні закріпити положення, яке б давало змогу Національному агентству України з питань запобігання корупції залучати до співпраці суб'єктів приватної детективної діяльності. Таким чином, запропоновано доповнити частину 1 статті 12 Закону України «Про запобігання корупції» пунктом 3-1 такого змісту: «3-1) залучати у встановленому порядку до виконання окремих робіт суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності на договірній основі з метою перевірки можливих фактів порушення вимог цього Закону».

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає в комплексному й системному дослідженні можливостей та підстав залучення суб'єктів приватної детективної діяльності у запобіганні та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

1. Встановлено, що боротьба з корупцією як суспільна діяльність, врегульована нормами адміністративного права, включає в себе такі правові складові, як запобігання та протидія корупційним правопорушенням. Запобігання є первинним щодо протидії. У першому випадку та чи інша негативна дія ще не настала, але існує реальна загроза її настання, тому головною метою «запобігання» є прогнозування всіх можливих випадків настання цієї негативної дії, а також розроблення й реалізація превентивних заходів для недопущення відповідного небажаного явища (дії). У другому випадку, певна негативна дія вже відбулася або відбувається в реальному часі й головним завданням є ліквідація цього негативного явища (дії) запровадженням відповідного комплексу заходів (протидій, перешкод). Як правило, досвід, отриманий в результаті протидії, згодом закладається в основу заходів запобігання, які, перебуваючи в динаміці, постійно вдосконалюються і, втілюючись у законодавстві як комплекс відповідних правових норм, становить адміністративно-правовий інститут запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

Інститут запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, має власну історію становлення та розвитку. Запропоновано умовно поділити процес становлення та розвитку інституту

запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, на три періоди: перший період – розпочинається від прийняття Закону України від 5 жовтня 1995 року «Про боротьбу з корупцією» та закінчується 7 квітня 2011 року, коли в перебігу реформи антикорупційного законодавства було ухвалено Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції»; другий період – розпочинається з 1 липня 2011 року, тобто з моменту набрання чинності Законом України «Про засади запобігання та протидії корупції» та закінчується 14 жовтня 2014 року, коли було ухвалено Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» та, нарешті, третій період – бере свій початок від 14 жовтня 2014 року, коли одночасно було ухвалено два визначних закони України «Про запобігання корупції» та «Про Національне антикорупційне бюро України».

2. Зазначено, що поняття «адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією» слід розглядати в широкому й вузькому розумінні: у широкому – як безпосередньо винна, протиправна поведінка суб'єкта, яка посягає на встановлений порядок управління й за яку адміністративним законодавством передбачено відповідальність; у вузькому – як діяння особи, діяльність якої пов'язана зі сферою державного управління, шляхом реалізації нею дій або, навпаки, бездіяльності, що пов'язано з протиправним використанням особою свого службового становища.

Визначено, що ознаками адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією є: 1) суспільна шкідливість, що полягає в заподіянні або загрозі заподіяння шкоди інтересам і безпеці держави та 2) вчинення активних дій або бездіяльність із корисливими цілями, а саме: отримання неправомірної вигоди як майнового, так і немайнового характеру, тобто обов'язкова наявність корисливої мети, спрямованої на досягнення матеріальної або іншої вигоди.

Нині до адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, глава 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення, відноситься визначений перелік протиправних діянь, кожне з яких можна розглядати як самостійний вид адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Запропоновано розподілити дані правопорушення за характером диспозиції на такі три групи: 1) порушення спеціальних обмежень, спрямованих на запобігання та протидію корупції (ст. 172-4, 172-5, 172-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення); 2) порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення) та 3) невжиття заходів щодо запобігання та протидії корупції (ст. 172-7 та 172-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення). Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, також можна класифікувати за об'єктом посягання на такі, що вчиняються в тій чи іншій сфері публічної діяльності (депутатській, суддівській, спортивній тощо); за способом діяння (дія, бездіяльність), за розміром неправомірної вигоди чи заподіяної шкоди, за формою вини (умисні чи необережні) тощо.

3. Аналіз структури адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, учинених впродовж 2014–2017 років, дає змогу зробити висновок,

що більшість із них становлять адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів та порушенням вимог фінансового контролю. Далі йдуть адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; порушенням встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка; невжиттям заходів щодо протидії корупції та незаконним використанням інформації, що стала відома особі, у зв'язку з виконанням службових повноважень.

Однак, показники притягнення до адміністративної відповідальності не відповідають реальній масі правопорушень, що вчиняються. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції фізично не справляються з процесом виявлення, документування та притягнення до відповідальності корупціонерів. Саме тут вагому допомогі у подоланні корупційних проявів і могли б надати суб'єкти приватної детективної діяльності.

4. Запропоновано чинне антикорупційне законодавство України залежно від його спрямування і предмета регулювання поділити на три групи: 1) нормативно-правові акти, які передбачають загальні положення щодо запобігання корупції (Конституція України, Закони України «Про статус народного депутата України» (ст. 3), «Про Вищу раду правосуддя» (ст. 6), «Про судоустрій і статус суддів» (ст. 5), «Про Конституційний Суд України» (ст. 16), «Про прокуратуру» (ст. 46), «Про національну поліцію» (ст. 61), «Про Національне антикорупційне бюро України» (ст. 6), «Про Вищий антикорупційний суд» тощо); 2) нормативно-правові акти, які визначають ознаки корупційних правопорушень і встановлюють за них відповідальність (залежно від характеру вчиненого корупційного правопорушення передбачає кримінальну (Кримінальний кодекс України), адміністративну (Кодекс України про адміністративні правопорушення, закони України «Про запобігання корупції» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18.04.2013 № 221-VII), дисциплінарну (закони України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування» тощо) та цивільно-правову відповідальність; 3) нормативно-правові акти, які регулюють діяльність державних органів та їх окремих підрозділів щодо безпосередньої правоохоронної діяльності у сфері протидії корупції, її координації, здійснення контролю та нагляду за нею (закони України «Про запобігання корупції», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», Проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», з урахуванням доповнень запропонованих даним дисертаційним дослідженням).

5. З'ясовано, що адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією – це система правових засобів, що дає змогу уповноваженим суб'єктам послідовно й ефективно здійснювати діяльність із протидії таким правопорушенням в органах державної влади й органах місцевого самоврядування.

Встановлено, що під засобами, що включаються в механізм запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, слід розуміти заходи організаційно-правового характеру й заходи адміністративного впливу. Заходи організаційно-правового характеру включають в себе створення системи суб'єктів протидії корупції та наділення їх відповідними повноваженнями й ресурсами. Заходи адміністративного впливу становлять собою примусові заходи, застосовувані до фізичних і юридичних осіб уповноваженими державними органами та їх посадовцями з метою запобігання й припинення встановлених законом або іншим нормативно-правовим актом правил і норм у різних сферах життєдіяльності.

Пропонується на теоретичному рівні до суб'єктів запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, окрім спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство України з питань запобігання корупції), відносити ряд інших (неспеціалізованих) суб'єктів антикорупційних правовідносин (суб'єкти приватної детективної діяльності, представники ЗМІ, громадські організації, громадяни тощо).

6. Головною передумовою здійснення приватної детективної діяльності в межах запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, має бути система законодавчих актів, що регулюють механізм запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією (Закон України «Про запобігання корупції», Кодекс України про адміністративні правопорушення) поряд із законодавством, яке визначає порядок організації та здійснення приватної детективної діяльності (проект Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3427). У свою чергу, підставою здійснення приватної детективної діяльності у відповідній сфері повинно бути укладення письмового договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг між суб'єктами приватної детективної діяльності та замовниками цих послуг, якими можуть бути фізичні або юридичні особи, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, в інтересах яких здійснюється приватна детективна (розшукова) діяльність.

7. Зазначено, що способами виявлення корупційних проявів та фактів адміністративної корупції суб'єктами приватної детективної діяльності слід вважати комплекс приватних детективних (розшукових) дій гласного і негласного характеру, які полягають у пошуку, збиранні, фіксуванні та дослідженні інформації (відомостей), що становить публічний інтерес.

8. Залучення суб'єктів приватної детективної діяльності в межах запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, слід розуміти як вагомий допоміжний засіб виявлення та документування адміністративних корупційних правопорушень. Не слід ототожнювати суб'єктів приватної детективної діяльності зі спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції, чи розширювати визначене законодавством коло таких суб'єктів. Діяльність суб'єктів приватної детективної діяльності у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, має ґрунтуватися на тісній взаємодії зі спеціально уповноваженими суб'єктами.

9. Запропоновано під результатами приватної детективної діяльності розуміти фактичні дані, відомості, інформацію, що сприяє з'ясуванню (підтвердженню чи спростуванню) обставин, визначених у завданні в межах договору про надання приватних детективних послуг.

Отже, докази, зібрані приватним детективом, які підтверджують чи спростовують причетність особи до вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, у межах взаємодії з уповноваженими органами є допустимими тільки тоді, коли вони отримані (зібрані) у межах договору про надання приватних детективних послуг з дотриманням вимог чинного законодавства України.

10. Розроблено пропозиції щодо внесення змін і доповнень до Закону України «Про запобігання корупції» та до проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3726 від 28.12.2015 року, зокрема: у Законі України «Про запобігання корупції»: 1) доповнити частину 1 статті 12 пунктом 3-1 такого змісту: «залучати у встановленому порядку до виконання окремих робіт суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності на договірній основі з метою перевірки можливих фактів порушення вимог цього Закону»; у проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3726 від 28.12.2015 року: 1) пункт 8 частини 1 статті 13 Законопроекту викласти у такій редакції: «здійснювати кіно- і фотозйомку, відео- та аудіозапис, а також застосовувати інші спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації, які не спричиняють шкоду життю та здоров'ю громадян, навколишньому середовищу, у службових та інших приміщеннях, за письмовою згодою власників цих приміщень»; 2) доповнити статтю 1 положенням такого змісту: «спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації – це технічні засоби, устаткування, апаратура, прилади, пристрої, препарати та інші вироби, спеціально створені, розроблені, модернізовані, відповідним чином закамouflьовані або замасковані, запрограмовані та пристосовані для виконання завдань з негласного отримання інформації під час провадження приватних розшукових дій»; 3) частину третю статті 12 доповнити пунктом 12 такого змісту: «збирання та фіксація фактів корупційної діяльності посадових, службових осіб підприємств, установ, організацій усіх форм власності на договірній основі з керівниками цих підприємств, установ, організацій»; 4) частину першу статті 13 доповнити пунктом 2-1 такого змісту: «проводити перевірки на підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності за згодою керівників цих підприємств, установ, організацій, а також ознайомлюватися з усіма необхідними документами та матеріалами з метою виявлення та фіксації фактів корупційної діяльності».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України,

включених до міжнародних наукометричних баз даних:

1. Сіренко Д. О. Приватні детективні (розшукові) заходи як ефективний засіб протидії адміністративним корупційним правопорушенням. Право і суспільство. 2017. № 2. С. 105–109.

2. Сіренко Д. О. Становлення та розвиток інституту протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у національному законодавстві України. Прикарпатський юридичний вісник. 2017. № 2 (17). С. 91–95.

3. Сіренко Д. О. Сучасний стан судової практики розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2017. № 46. Т. 2. С. 29–32.

4. Сіренко Д. О. Способи виявлення та порядок фіксації корупційних проявів та фактів адміністративної корупції суб'єктами приватної детективної діяльності. Порівняльно-аналітичне право. 2017. № 4. С. 203–206.

5. Сіренко Д. О. Використання матеріалів, отриманих суб'єктами приватної детективної діяльності під час взаємодії з органами державної влади в запобіганні адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. № 2 (18). С. 185–188.

Стаття у науковому виданні іншої держави

6. Сіренко Д. Предпосылки и основания для осуществления частной детективной деятельности в рамках противодействия административным правонарушениям, связанным с коррупцией. Закон и жизнь. 2017. № 11/2. С. 138–141.

Тези наукових доповідей:

7. Сіренко Д. О. Інститут приватної детективної діяльності в контексті захисту прав і свобод людини від корупційних посягань (адміністративно-правові аспекти). Теоретико-правові засади становлення, розвитку та діяльності інституту приватних детективів: вітчизняна та зарубіжна практика: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 2 березня 2017 року: тези доповіді. К., 2017. С. 101–103.

8. Сіренко Д. О. Механізми запобігання і протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у національному законодавстві України. Юриспруденція та наукові товариства у ВНЗ – шлях формування правника: Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Кривий Ріг, 28 квітня 2017 року: тези доповіді. Кривий Ріг, 2017. С. 173–178.

9. Сіренко Д. О. Правовідносини у приватній детективній діяльності в межах запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією. Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти: II Всеукраїнська науково-практична конференція. Полтава, 2017. Ч. 2. С. 161–163.

10. Сіренко Д. О. Сутність та поняття запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією. Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах: Міжнародна науково-практична конференція, м. Запоріжжя, 28 серпня 2017 року: тези доповіді. Запоріжжя, 2017. С. 99–102.

АНОТАЦІЯ

Сіренко Д. О. Правові засади запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, суб'єктами приватної детективної діяльності. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Національний університет біоресурсів і природокористування. Київ, 2019.

Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною в Україні на новому теоретичному рівні і є дослідженням адміністративно-правового механізму запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, суб'єктами приватної детективної діяльності.

У дисертації вирішено завдання доведення та обґрунтування участі суб'єктів приватної детективної діяльності під час запобігання і протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією. Зокрема, у зазначеній праці визначено сутність, становлення та розвиток інституту запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією; сформульовано поняття та визначено ознаки й види адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією; здійснено аналіз судової практики з розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, у сучасних умовах; розглянуто стан нормативно-правового регулювання запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією в Україні; досліджено адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією у національному законодавстві України; визначено передумови та підстави здійснення приватної детективної діяльності під час запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією; встановлено способи виявлення та фіксації корупційних проявів та фактів адміністративної корупції суб'єктами приватної детективної діяльності; розглянуто взаємодію суб'єктів приватної детективної діяльності з іншими органами державної виконавчої влади під час запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією; визначено особливості використання матеріалів, отриманих суб'єктами приватної детективної діяльності під час запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією; сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства про запобігання корупції та існуючих законопроектів про приватну детективну діяльність.

Зокрема, у дисертації визначено стан дослідження проблематики адміністративно-правового механізму запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, суб'єктами приватної детективної діяльності. Наведено різні підходи, що існують у правовій науці з цього приводу, зокрема, представників науки адміністративного права.

На основі вивчення нормативного матеріалу та аналізу літературних джерел сформульовано висновки та рекомендації щодо подальшого

вдосконалення законодавства України про запобігання корупції та існуючих законопроектів про приватну детективну діяльність.

Ключові слова: адміністративні правопорушення, суб'єкти, приватна детективна діяльність, запобігання, протидія, передумови, підстави, договір, корупція, негласні розшукові дії, фіксація, інформація.

АННОТАЦІЯ

Сиренко Д. А. Правовые основы предотвращения административных правонарушений, связанных с коррупцией, субъектами частной детективной деятельности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое право; информационное право». Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины. Киев, 2019.

Диссертация является завершенной научной работой, выполнена в Украине на новом теоретическом уровне, и исследованием административно-правового механизма предотвращения административных правонарушений, связанных с коррупцией, субъектами частной детективной деятельности.

В диссертации решается задание доказательства и обоснования возможности участия субъектов частной детективной деятельности при предотвращении административных правонарушений, связанных с коррупцией. В частности, в указанном исследовании определена сущность, становление и развитие института предотвращения и противодействия административным правонарушениям, связанным с коррупцией; сформулировано понятие и определены признаки и виды административных правонарушений, связанных с коррупцией; проанализирована судебная практика по рассмотрению дел об административных правонарушениях, связанных с коррупцией, в современных условиях; рассмотрено состояние нормативно-правового регулирования предупреждения и противодействия административным правонарушениям, связанным с коррупцией, в Украине; исследованы административно-правовые механизмы предотвращения и противодействия административным правонарушениям, связанным с коррупцией, в национальном законодательстве Украины; определены предпосылки и основания осуществления частной детективной деятельности при предотвращении административных правонарушений, связанных с коррупцией; установлены способы выявления и фиксации коррупционных проявлений и фактов административной коррупции субъектами частной детективной деятельности; рассмотрено взаимодействие субъектов частной детективной деятельности с другими органами государственной исполнительной власти при предотвращении административных правонарушений, связанных с коррупцией; определены особенности использования материалов, полученных субъектами частной детективной деятельности при предотвращении административных правонарушений, связанных с коррупцией; сформулированы предложения по

совершенствованию законодательства о предотвращении коррупции и существующих законопроектов о частной детективной деятельности.

В частности, в диссертации определено состояние исследования проблематики административно-правового механизма предотвращения административных правонарушений, связанных с коррупцией, субъектами частной детективной деятельности. Приведены различные подходы, существующие в правовой науке по этому поводу, в частности, представителей науки административного права.

На основании изучения нормативного материала и анализа литературных источников сформулированы выводы и рекомендации по дальнейшему совершенствованию законодательства Украины о предотвращении коррупции и существующих законопроектов о частной детективной деятельности.

Ключевые слова: административные правонарушения, субъекты, частная детективная деятельность, предупреждение, противодействие, предпосылки, основания, договор, коррупция, негласные розыскные действия, фиксация, информация.

ANNOTATION

Syrenko D. O. Legal Principles of Prevention of Administrative Offenses Connected With Corruption, by Subjects of Private Detective Activity. – The Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty 12.00.07 «Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law». National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv, 2019.

Thesis is a complete scientific work done in Ukraine at a new theoretical level and is a studying the administrative-legal mechanism for preventing administrative offenses related to corruption, by subjects of private detective activity.

The thesis solves the issue of the possibility of participation of subjects of private detective activity during the prevention of an administrative offense connected with corruption. In particular, in this work the essence, formation and development of the Institute for the prevention and counteraction of administrative corruption offenses are determined; formulated the concept and defined the features and types of administrative offenses related to corruption; an analysis of judicial practice in dealing with cases of administrative offenses related to corruption, in modern conditions; the state of regulatory and legal regulation of prevention and counteraction to administrative offenses connected with corruption in Ukraine is considered; the administrative-legal mechanisms of prevention and counteraction to administrative offenses connected with corruption in the national legislation of Ukraine are researched; the preconditions and grounds for conducting private detective activity in preventing an administrative offense related to corruption are determined; methods of detecting and fixing corrupt manifestations and facts of administrative corruption by subjects of private detective activity are established; the interaction of subjects of private detective activity with other bodies of state executive power during the prevention of administrative corruption-related offenses was considered; the features

of the use of materials received by the subjects of private detective activity during the prevention of corruption offenses related to corruption; the proposals on improving the legislation on prevention of corruption and the existing laws on private detective activity are formulated.

In particular, the dissertation describes the state of research of the problem of the administrative-legal mechanism for the prevention of administrative offenses connected with corruption, subjects of private detective activity. Different approaches that exist in the legal science in this regard, in particular, representatives of the science of administrative law are presented.

Based on the study of normative material and the analysis of literary sources, the conclusions and recommendations for further improvement of the legislation of Ukraine on prevention of corruption and the existing laws on private detective activity are formulated.

Key words: administrative offenses, subjects, private detective activity, prevention, opposition, preconditions, grounds, contract, corruption, covert search activities, fixation, information.